

פתח דבר

לאחר עיכובים שונים זכינו להגיש בפני הקוראים קובץ חדש של "דרך אגדה". כדרכנו, אף בקובץ זה מוגשים מאמרים שדנים בצדדים שונים של עולם האגדה החז"לי, וביחס האגדה ליתר חלקי ספרות התורה שבעל פה. המאמרים בקובץ בוחנים את אגדות חז"ל מהיבטים שונים – היסטוריים, לשוניים, ספרותיים ועוד. מתוך העיון הרחב והמעמיק המוצג לפני הקורא אנו מקווים שיהיה בידינו להוסיף ולתרום להיכרות עם האגדה ולהבנת מקומה בספרות חז"ל.

במאמר הפותח מבקשת דליה חשן לבחון את תורת האלוהות של ר' עקיבא, בבחנה את דמותו של אלישע בן אבויה. הכותבת מתארת את היחסים בין ר' עקיבא לבין אלישע בן אבויה כיחסים מורכבים שאינם ניתנים לקטלוג דיכוטומי פשוט, ומתוכם היא מבקשת לשפוך אור על האבסורד ודרי-הערכיות שבתורת ר' עקיבא. מנחם כ"ץ חושף במאמרו את התשתית הספרותית בסיפור הבריאה, תשתית שביסודו של מאמר חז"ל "בעשרה מאמרות נברא העולם". כ"ץ מנתח ניתוח מדויק את המבנה של סיפור הבריאה, ומתוך ניתוחו הוא מעלה תובנות פרשניות המאירות את פרק א' של ספר בראשית. דליה מרקס מעיינת במונח "עיון תפילה", תוך התמקדות במשמעותו כפי שהיא משתקפת בספרות חז"ל. מעיון זה פותחת מרקס צוהר להבנת היחס הדו-ערכי של חז"ל ל"עיון תפילה". יעל שלוסברג בוחנת במאמרה מוטיבים בפרקי דרבי אליעזר, תוך יניקה, זיקה והתבססות על רעיונות ומושגים מעולם החסידות של המאה הי"ח, ומתוך כך היא מציגה את תפיסתו של עורך פרקי דרבי אליעזר לשותפות האדם במעשה הבריאה. הכלל התלמודי "אין למדים מן ההגדות" עומד ביסוד מאמרו של שלמה גליקסברג. המחבר סוקר מגוון של דעות לתוקפו של כלל זה, ומתרכז בדיון בסוגיה החשובה של בירור היחס שבין האגדה לבין עולם ההלכה. מוריה סיימון-חזני הולכת בדרך שונה מיתר המחברים שבקובץ: היא דנה במקור חיצוני לספרות חז"ל, בחיבורו הנודע של הקיסר יוליאנוס "נגד הגליליים", ועל בסיס ניתוח משווה היא מסיקה משמעויות מחודשות על השיח החז"לי הפנים-דתי. דוד סבתו, במאמר העוקב, ממשיך לדון בתקופה הרומית – אך בבחינה פנים-חז"לית של סיפור טיטוס הרשע, שמופיע בין אגדות החורבן בתלמוד הבבלי, במסכת גיטין. סבתו מראה כי הדגש המרכזי בסיפור נוגע במעבר עם ישראל מהגות ומעשה שמושאייהם הם מקדש וגאולה אל הגות ומעשה של חורבן וגלות. בחתימת הקובץ מציג ישראל חזני "מהדורת פסיקות" של הפסיקתא "ולקחתם לכם" ושל הפסיקתא "וביום השמיני עצרת", מתוך המדרש פסיקתא דרב כהנא, אשר "מיועדת ללימוד בכל עת, וביותר,

כמובן, בחג הסוכות, כלשון המחבר. אין זה מקרה כי "מהדורה" זו חותמת את הקובץ בפרסום שמיועד לקהל הרחב, ואשר קורא לקוראים הצמאים אשר נפשם חשקה בתורה להמשיך לעיין ולחדש אף בעומקה של אגדה – זוהי דרכנו.

נסיים בדברי תודה. ברצוננו להודות לכותבים אשר הקדישו מזמנם וממרצם כדי להעלות את רעיונותיהם על הכתב, וכן לחברי המערכת על עידודם והשקעתם, ולד"ר סיגלית רוזמריין, אחראית הפרסומים במכללה, על עבודתה הנאמנה אשר אפשרה את פרסומו של קובץ זה. תודה מיוחדת אנו חבים לראש המכללה, פרופ' ישראל רוזנסון, ולגב' מיכל נדב, סמנכ"ל המכללה, על סיועם ותמיכתם בכל עת.

העורכים